

KANSEN VOOR KLIMAATBELEID IN DE AKKERBOUW

Bijdrage aan het Rondetafelgesprek over de Klimaat Tafel Landbouw, 18 april 2019
Dirk de Lugt, voorzitter Royal Cosun, voorzitter BO Akkerbouw, akkerbouwer

Geachte Kamerleden,

Ik ben uitgenodigd als voorzitter van Royal Cosun. Daarbij ben ik ook voorzitter van de Brancheorganisatie Akkerbouw en zelf akkerbouwer op Texel. Ik investeer veel tijd en middelen in een goede landbouw bodem op mijn bedrijf. Mijn bijdrage aan de discussie vandaag concentreert zich op de kansen voor klimaatbeleid in de akkerbouwsector.

De akkerbouw merkt als geen andere sector dat het klimaat verandert: denk aan de droogte die het afgelopen jaar de akkers teisterde, maar we krijgen ook steeds vaker te maken met extreme regenval. Daarom is goed bodembeheer belangrijker dan ooit. Een gezonde bodem met veel organische stof is beter in staat water vast te houden en dus beter bestand tegen periodes met veel of juist geen neerslag. Organische stof zorgt ook voor koolstofopslag in de bodem, belangrijk in de strijd tegen klimaatverandering. Bovendien draagt het bij aan een gezonder gewas en meer biodiversiteit.

De prestaties van de land- en tuinbouw

De land- en tuinbouw heeft sinds 1990 zijn uitstoot van broeikasgassen gereduceerd met ongeveer 24% (bron: RVO). Dit is meer dan veel andere economische sectoren in Nederland. In de akkerbouw moet je daarbij denken aan een efficiënter gebruik van nutriënten, waardoor de uitstoot van lachgas lager is. Daarnaast liggen veel zonnepanelen op onze daken en staan er windmolens op onze akkers. Tegelijkertijd zijn de teeltopbrengsten verhoogd, waardoor de broeikasgassen per eenheid product zijn verlaagd.

De akkerbouwsector wil voortgaan op deze weg en zo een bijdrage leveren aan de klimaatopgave conform het regeerakkoord. Wij denken ook dat het mogelijk is om tot verdere reductie van broeikasgassen te komen.

Maar dat brengt met zich mee dat akkerbouwers en loonwerkers veel (vaak onrendabele) investeringen moeten doen en hun werkwijze moeten aanpassen. Op sommige terreinen is er nog sprake van een gebrek aan kennis. Daarom is een actieve opstelling nodig van de overheid om ons te steunen met:

- 1) Financiering voor fundamenteel en toegepast onderzoek naar broeikasgassen en landgebruik
- 2) Financieel instrumentarium aanwenden voor stimuleren onrendabele investeringen in precisielandbouw
- 3) Waardering binnen het GLB voor de teelt van eiwit- en rustgewassen
- 4) Het wegnemen van belemmerende wet- en regelgeving op het gebied van bodemverbeteraars en groene meststoffen

Op de navolgende bladzijden licht ik dit verder toe.

Wij zien kansen op een aantal terreinen:

- 1) duurzame energieopwekking
- 2) koolstofvastlegging in de bodem
- 3) teelt van eiwitgewassen
- 4) precisielandbouw
- 5) biomassa

1. Duurzame energieopwekking

Veel akkerbouwers zijn al volop aan de slag met het opwekken van duurzame energie. Zij hebben immers grond beschikbaar voor windmolens en grote daken voor zonnepanelen. Ook is er belangstelling voor het lokaal benutten van duurzame energie om lokaal meststoffen te maken van kunstmestkwaliteit of lokaal waterstof te produceren. Hiervoor is innovatie nodig.

- ➔ Wij vragen om co-financiering vanuit de overheid van innovatieprojecten gericht op het produceren van groene meststoffen van kunstmestkwaliteit en/of waterstof met behulp van duurzame energie.
- ➔ Energiebesparing en -opwekking in de akkerbouw worden nu niet meegerekend in de klimaatopgave voor de akkerbouw. Het is belangrijk voor het draagvlak dat deze bijdrage wel wordt erkend.

2. Koolstofvastlegging in de bodem

De bodem speelt een belangrijke rol in de koolstofkringloop. De totale koolstofvoorraad in de bodem (1500 Gton) is twee keer zo groot als de hoeveelheid koolstof in de atmosfeer. Tegelijk zijn bodems kwetsbaar voor klimaatverandering.

Er is nog een groot gebrek aan kennis over koolstofvastlegging in landbouwbodems. Dat geldt ook voor de relatie tussen organische stof in de bodem en de vorming van lachgas. Dat maakt het moeilijk om akkerbouwers een concreet handelingsperspectief te bieden.

Een voorbeeld is ondiepe, niet-kerende grondbewerking. Dat draagt bij aan koolstofvastlegging in de vorm van organische stof, maar het is onduidelijk of het ook leidt tot de vorming van meer lachgas. De boerenpraktijk kan niets met onduidelijkheid. Het is belangrijk om wetenschappelijk inzicht en heldere adviezen voor akkerbouwers te ontwikkelen.

- ➔ Meer fundamenteel en toegepast onderzoek naar de rol van koolstofvastlegging in de bodem en de interactie met lachgasemissies is hard nodig.

3. Teelt van eiwitgewassen

Peulgewassen als veldbonen en erwten, en rustgewassen zoals granen, hebben een gunstig effect op de vastlegging van koolstof. Bovendien leggen zij stikstof vast in de bodem, waardoor minder kunstmest nodig is.

Eiwit- en rustgewassen zijn echter grotendeels uit het bouwplan van akkerbouwers verdwenen. Zij leveren financieel te weinig op om rendabel geteeld te kunnen worden. Deze situatie kan alleen verbeteren door een gecoördineerde aanpak in de keten, in Nederland en Europa.

- ➔ Binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) moet de teelt van eiwit- en rustgewassen worden gewaardeerd teneinde deze op te kunnen schalen.

4. Precisielandbouw

Precisielandbouw, het gebruik van robots en het interpreteren van *big* data maken het mogelijk om mest, kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen en brandstof efficiënter in te zetten. Dat geeft een goede gewasopbrengst, met besparing van brandstof en andere inputs en minder emissies naar het milieu van bijvoorbeeld lachgas.

De extra investeringen in precisielandbouw lopen per akkerbouwer tot 2030 al snel op tot zo'n € 60.000, en zijn voor een belangrijk deel nog onrendabel. Dat geldt zowel voor de akkerbouwer zelf, als voor loonwerkbedrijven die een hogere prijs zullen moeten rekenen. Denk bijvoorbeeld aan precisieapparatuur op de kunstmeststrooier, de spuitmachine en de tractor, of aan het verzamelen van bodem- en gewasgegevens en de vertaling ervan naar taakkaarten ten behoeve van precisietoediening. Bovendien zijn snelle mobiele dataverbindingen nodig om dit soort systemen goed te laten functioneren - grote delen van het platteland ontberen momenteel goede datanetwerken.

- ➔ Fiscale maatregelen en investeringssubsidies zijn nodig om een versnelling te realiseren in de ontwikkeling van precisielandbouw.
- ➔ Het platteland moet een goede dekking hebben van hoogwaardige mobiele datanetwerken.

5. Biomassa

Biomassa kan een grote bijdrage leveren aan de reductie van CO₂-emissies. Zij kan fossiele materialen, meststoffen, brandstoffen enzovoort vervangen. Dit potentieel blijft nog grotendeels onbenut. Veel biomassa wordt geïmporteerd, en te makkelijk wordt zij direct gebruikt voor energieopwekking terwijl meer hoogwaardige toepassingen achterblijven. Hier ligt een belangrijke rol voor de overheid.

- ➔ Neem wettelijke beperkingen en perverse financiële prikkels weg. Stimuleer een optimale verwaarding van in Nederland geproduceerde biomassa met behoud van biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit.